

Застосування активних методів навчання як спосіб підвищення навчально-пізнавальної діяльності студентів-медиків

Сокол О. М.

*Магістр педагогіки та медицини, асистент кафедри фізіології
Харківський національний медичний університет, Україна*

Анотація. Використання технології активних методів навчання у вищих медичних навчальних закладах України є одним із актуальних аспектів підвищення навчально-пізнавальної діяльності та розвитку комунікативних вмінь і навичок студентів-медиків. Особливо це стосується перших років навчання, коли в медичних університетах України йде викладання теоретичних дисциплін. Найбільш доцільною методикою активного навчання для викладання теоретичних дисциплін медицини є кейс-метод конкретних ситуацій. Використання кейс-методу конкретних ситуацій прищеплює студентам такі якості як ініціативність, творчий підхід до розв'язання проблем, готовність до дії в різних умовах, та вміння гнучко реагувати на них, що є необхідним не тільки майбутнім лікарям, а й пересічному громадянину.

Ключові слова: активні форми навчання, студенти-медики, кейс-метод.

Abstract. Using the active learning methods in Ukraine medical schools is one of the important aspects of improving teaching and learning activities and the development of communication skills of medical students. This is especially true for the first years of training in Ukraine medical universities, when students have to study theoretical subjects. The most appropriate method for active learning of theoretical disciplines of medicine is case-method specific situations. Using the case method teaches students specific situations such qualities as initiative, creative problem solving, willingness to act in various conditions, and the ability to flexibly respond to what is necessary not only to future doctors, but also ordinary people.

Key words: active learning forms, medical students, case method.

Формування світогляду, що базується на ставленні до людини як до найвищої цінності, стимулювання гармонійного розвитку й прояву творчого потенціалу

особистості в праці – основа гуманізації сучасної вищої освіти [7, с. 352-363]. Але вона може залишитися набором добрих намірів, якщо на практиці не вживати заходів для підвищення ефективності навчального процесу, поліпшення умов взаємодії викладача і студента, переведення студента на рівень активного суб'єкта навчального процесу [8, с. 136-144].

Не існує чітких методик або вказівок щодо активації навчально-пізнавальної діяльності студентів, які були б універсальними для кожного вищого навчального закладу. Їх вибір залежить від умов, за яких він відбувається, рівня активності студентів даного ВНЗ, включення студентів у науково-пізнавальну діяльність та багатьох інших факторів [3, с. 77-90].

До педагогічних умов становлення професійної ідентичності майбутніх лікарів О. В. Денисова відносить: особистісно-орієнтований зміст освіти; раннє включення в процес професійної діяльності і спілкування; використання форм та методів навчання, заснованих на високій активності і особистісній включеності студентів в освітній процес; діалогічний підхід у взаємодії викладача та студента, що забезпечує поєднання емоційно-ціннісного і професійно-особистісного досвіду викладача й студента; використання групових методів роботи, що забезпечують повноцінний зворотний зв'язок [1, с. 1-25].

Традиційно активні технології навчання і серед них частіше кейс-метод використовують при вивченні економічних дисциплін, тому що вони зародилися в Гарвардській Школі Бізнесу на початку 20-го століття, де навчання відбувалося за схемою, коли учнів-практиків просили викласти конкретну ситуацію чи проблему, а потім дати аналіз і відповідні рекомендації [5, с. 50-54].

Практика використання методу кейсів в Україні за тими освітніми стандартами та традиціями, що прийняті в США, ще не дуже велика на відміну від зарубіжних країн. Але у педагогічному процесі у ВНЗ природничих і гуманітарних напрямків підготовки фахівців важливо забезпечити такі умови, щоб студенти не розчарувалися в обраній професії, сформувавши адекватне уявлення про її сутність, сприйняли її як засіб особистісної самореалізації [2, с. 22-23]. Особливою мірою це стосується студентів вищих медичних навчальних закладів, від професійної самосвідомості і компетентності яких невдовзі залежатиме здоров'я співгромадян. Молодь повинна навчитися продуктивно мислити, приймати нестандартні рішення, вміло оперувати набутими знаннями.

Застосування методу кейсів конкретних ситуацій при вивченні теоретичних дисциплін у вищих медичних закладах є дієвим засобом формування клінічного

мислення у студентів-медиків у перші роки навчання, коли в медичних університетах України йде викладання в основному теоретичних дисциплін [4, с. 29-36]. На думку О.А. Неловкіна-Берналь, розвиток професійної спрямованості майбутніх лікарів можливий за таких умов: «формування у студентів-медиків навичок здійснення навчально-пізнавальної діяльності у вищій медичній школі як засобу їхньої дидактичної адаптації; розвиток професійного (клінічного) мислення майбутніх лікарів; упровадження засобів педагогічного моніторингу як важеля управління процесом формування професійної спрямованості студентів» [6, с. 12-21].

Мета. Застосування кейс-методу конкретних ситуацій для підвищення навчально-пізнавальної діяльності студентів-медиків при вивченні дисципліни «Фізіологія» у Харківському національному медичному університеті.

Серед різноманітних модифікацій методів активного навчання нами було вибрано структуровані кейси – коротке і точне викладення ситуації з конкретними цифрами і даними. Для такого типу кейсів існує певна кількість правильних відповідей. Вони призначені для оцінки знання і/або вміння використовувати одну формулу, навик, методику в певній галузі медичних знань. Визначення кейс-методу ситуаційного аналізу полягає в опису реальної ситуації або події, яка відбувалася в тій чи іншій сфері лікарської діяльності й описані авторами для того, щоб спровокувати дискусію в навчальній аудиторії. Це не просто правдивий опис подій, а єдиний інформаційний комплекс, що дозволяє зрозуміти ситуацію. Крім того, кейси конкретних ситуацій розвивають аналітичні, дослідницькі, комунікативні навички, виробляють уміння аналізувати ситуацію, планувати стратегію і приймати рішення [4, с. 29-36].

Кейс-метод ситуаційного аналізу є спеціальний метод навчання, якій передбачає використання конкретних ситуацій для сумісного аналізу, обговорення або виробітки рішення тими, хто навчається, з певного розділу чи теми навчального курсу [8, с. 136-144]. Отже, робота з кейсами конкретних ситуацій надає можливість розбору як клінічних ситуацій так і фізіологічних механізмів адаптації організму людини до змін навколишнього середовища. Навчання конкретним ситуаціям відбувається за певним сценарієм кейсу, який включає і самостійну роботу окремого студента, і «мозковий штурм» в межах малої групи, і публічний виступ із представленням і захистом висунутого рішення. Кейс-метод ставить за мету максимально активізувати навчально-пізнавальну діяльність кожного студента і втягнути його в процес аналізу ситуації і прийняття рішень. Тому

студентська група поділяється на таке число мікрогруп, щоб останні склалися із 3-5 чоловік. Кожна команда вибирає спікера. Роль спікера полягає в тому, що на ньому лежить відповідальність за організацію роботи мікрогрупи, розподіл питань між учасниками і за прийняті рішення. Після завершення роботи спікер робить доповідь у межах 10 хвилин про результати роботи своєї мікрогрупи.

Безпосередню роботу з кейсом можна організувати двома способами: а) кожна мікро-група виконує різні теми з одного розділу протягом усього заняття; б) усі мікро-групи працюють одночасно над одним і тим же розділом (темою) кейса, конкуруючи між собою в пошуку найбільш оптимального рішення. Дуже ефективним є використання комп'ютерів при проведенні занять із застосуванням кейсів конкретних ситуацій. Це дозволяє краще подати групам ілюстративний, табличний, схематичний матеріал (презентації Power Point), швидше виконувати розрахунки із застосуванням Excel тощо [3, с. 77-90].

З розвиваючою метою сформувати в студентів логічне, індуктивне та дедуктивне мислення, розвинути здібність застосовувати набуті знання для пояснення фізіологічних механізмів життєдіяльності організму людини було розроблено нестандартне практичне заняття за кейс-методом ситуаційного аналізу. До обладнання увійшли: правила гри, кейси кожної з груп, комп'ютерне та програмне забезпечення Microsoft Power Point, Excel.

Висновки. Застосування кейс-методу конкретних ситуацій можна і доцільно використовувати поряд з традиційними методами навчання у вищих медичних навчальних закладах при викладанні теоретичних дисциплін. Кейс-метод конкретних ситуацій є цікавою активною формою навчання, що мотивує інтерес до теми, дисципліни загалом, підвищує навчально-пізнавальну діяльність студентів, сприяє розвитку творчого мислення, вміння приймати конструктивні рішення. Використання метода кейс-методу конкретних ситуацій прищеплює студентам такі якості як ініціативність, творчий підхід до розв'язання проблем, готовність до дії в різних умовах, та вміння гнучко реагувати на них, що є необхідним для майбутніх лікарів.

Список використаних джерел:

1. Денисова О. В. Становление профессиональной идентичности студента-медика в образовательном процессе вуза: автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. психол. наук: спец. 19.00.07 «Педагогическая психология» / О. В. Денисова. – Екатеринбург, 2008. – 25 с.
2. Деркач А. М. Кейс-метод в обучении / А. М. Деркач // Специалист. – 2010. – №4. – С. 22-23.

3. Еремін А. С. Обеспечение учебной работы с использованием кейс-метода / А. С. Еремін // Инновации в образовании. – 2010. – № 4. – С. 77–90.
4. Жигилей И. М. Формирование профессиональных компетенций с помощью кейс-метода в высшем образовании / И. М. Жигилей // Преподаватель XXI век. – 2012. – № 1. – С. 29-36.
5. Лидэ Е. Н. Проблемы и перспективы реализации инновационных образовательных программ в отечественных бизнес-школах / Е. Н. Лидэ // Вестник Финансового университета. – 2011. – № 5. – С. 50-54.
6. Неловкіна-Берналь О. А. Педагогічні умови формування професійної спрямованості студентів медичних спеціальностей / О. А. Неловкіна-Берналь // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2010. – Ч. 1. – № 10 (197). – С. 12-21.
7. Федоринова З. В. Использование метода case-study для гуманитаризации образования в техническом вузе / З. В. Федоринова // В мире научных открытий. – 2012. – № 7. – С. 352-363.
8. Шамис В.А. Активные методы обучения в вузе / В. А. Шамис // Сибирский торгово-экономический журнал. – 2011. – № 14. – С. 136-144.